

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Parlementaire pers behoeft dringend zelfreflectie [1]

Ja, journalistiek is meer dan amusement

door *Jan Schinkelshoek*

De auteur is directeur van een communicatiebureau in Den Haag, voorzitter van de redactie van *Christen Democratische Verkenningen*, oud-lid van de Tweede Kamer voor het CDA, en was parlementair journalist.

‘Tot na 1870 werd het spel van volksvertegenwoordiging, verkiezingen en parlementair debat met een aanzienlijke mate van ernst, wellevendheid en waardigheid gespeeld.’

Johan Huizinga, een van Nederlands grootste historici uit de twintigste eeuw, kon zich in zijn tijd al geducht ergeren aan wat hij onomwonden ‘de ontarding van de parlementaire zeden’ noemde.

‘Er heerste [vroeger] over het algemeen nog eerbied voor het stelsel’, schreef hij in *Geschonden wereld* (1945), een oefening in somberte. ‘De volksvertegenwoordigers [...] brachten van huis goede manieren mee. Zij waren gewoon zich behoorlijk en zelfs vormelijk te gedragen.’

De verloederding die hij constateerde weet Huizinga ook aan de journalistiek: ‘De pers werkte [toentertijd] minder snel en minder virulent dan thans. Zij had over het algemeen nog den oprechten toelag in te lichten.’

* * *

Klachten over het politiek-publicitaire complex zijn van alle tijden. Sinds mensenheugenis – ik begon bijna veertig jaar geleden als parlementair verslaggever – beklagen politiek en pers zich over elkaar. Als regel verwijt de pot de ketel dat hij zwart ziet. Als de één niet oppervlakkig was, was de ander wel incidentbelust. Of andersom. Die onderlinge verstandhouding had ook wel iets gemoedelijks. Maar vergis ik me, of is het rondom de Hofvijver harder geworden, meedogenloos zelfs? Nee, ik behoor niet tot het slag mensen dat vindt dat het in zijn tijd beter was. Sterker nog, in tal van opzichten is de politieke journalistiek erop vooruitgegaan: analytischer, uitgebalanceerder, onpartijdiger zelfs. In ‘mijn’ tijd (1973-1983), de tijd van Den Uyl, Van Agt en Wiegel, was ook de berichtgeving vanaf het Binnenhof gekleurd door polarisatie. Je was vóór of je schreef even gemotiveerd tégen. De politieke betrokkenheid, het engagement, was zo groot dat journalistiek soms omsloeg in meeregeren. Pols een christendemocraat uit die jaren en je krijgt een smeug verhaal over hoe het CDA er, ondanks alle journalistieke partipris, toch gekomen is. Wie er de ‘klappers’ van *de Volkskrant* uit de zomer van 1977 op naslaat, verwondert zich ook achteraf niet

dat het tweede kabinet-Den Uyl een droom gebleven is.

In vergelijking met die passie is de verstandhouding in de wandelgangen onverschilliger geworden, zuriger en vooral sceptischer. Alsof het parlement er niet toe doet. Alsof politiek niet meer is dan plat volksvermaak. Alsof verslaggevers stierenvechters zijn.

*Alsof politiek niet meer is
dan plat volksvermaak.*

*Alsof verslaggevers stieren-
vechters zijn*

Nee, ik heb het niet alleen over Rutger Castricum. Hij is niet meer dan het symbool van wat een trend in de politieke journalistiek aan het worden is, een trend die Felix Rottenberg ronduit ‘afzeikjournalistiek’ heeft genoemd. Nauwelijks geïnteresseerd in wat er gebeurt, steeds triviale, met name gebrand op de persoonlijke factor.

Dat zie je vooral bij televisie, een medium dat het moet hebben van soundbites en talking heads, een medium dat zich per definitie niet leent voor doorwrochte, studieuze beschouwingen, essays en analyses. En het wordt natuurlijk uitvergroot, soms zelfs opgeblazen tot karikatuur, via social media, media zonder enige drempel.

De zogeheten kwaliteitsjournalistiek buigt mee. Hoeveel moeite kost het een geïnteresseerde krantenlezer niet om de feiten, netjes geserveerd, op een rij te krijgen? Wordt de berichtgeving niet steeds meer overwoekerd door opinies, columns en analyses? Is het, als burger, als staatsburger, te veel gevraagd om geïnformeerd te worden over wat er ge-

beurd is – om straks weloverwogen te kunnen stemmen?

Onweerstaanbaar moet ik denken aan Argus, de wakker verslaggever van de *Rommeldamse Courant* uit de onvolprezen Bommelsage. Als befaamd schrijver van cursiefjes ligt hem op de lippen bestorven: ‘Houd maar op, ik weet al genoeg.’ Het is het slag journalistiek dat z’n mening al klaar heeft, dat nauwelijks nog geïnteresseerd is in feiten, dat zich niet meer wil laten verrassen – dat verveeld doet.

* * *

Eerlijk is eerlijk: de politiek heeft zichzelf het nodige aan te trekken. Incidentendemocratie en incidentenjournalistiek gaan hand in hand. De scoringsdrift aan het Binnenhof is zo tomeloos groot dat te veel Kamerleden zich laten meeslepen in wat de waan van de dag wordt genoemd.

In zo’n sfeer krijgen mediahypes een kans. In zo’n klimaat ontardt politieke en parlementaire journalistiek gemakkelijk in pupillenvoetbal: iedereen is daar waar hij de bal waant. In zo’n stemming worden ingewikkelde, lastige kwesties teruggebracht tot de vraag of je in dertig seconden kunt uitleggen of je voor of tegen stemt, of je het aftreden van de minister eist, of je met de oppositie pacteert of niet. In zo’n omgeving wordt de vorm belangrijker dan de inhoud – en gaat het persoonlijke het politieke overschaduwen.

Nee, dit is geen pleidooi om de Castricums de toegang tot het Binnenhof te ontzeggen. Maar wel voor zelfreflectie binnen de parlementaire journalistiek. Het is toch meer dan amusement? Het gaat toch niet alleen om u-vraagt-wij-draaien? Mag het misschien ietsje geëngageerder? Hebben mijn oud-collega’s, zoals Huizinga hoopte, ‘den oprechten toelag in te lichten’?